

POSTANOWIENIE

10 września 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marta Romańska

na posiedzeniu niejawnym 10 września 2025 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku J.G.

z udziałem Z.G. i Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Poznaniu

o uchylenie ubezwłasnowolnienia całkowitego i orzeczenie ubezwłasnowolnienia częściowego,

na skutek skargi kasacyjnej J.G.

od postanowienia Sądu Apelacyjnego w Poznaniu

z 25 czerwca 2024 r., I ACa 2906/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. odstępuje od obciążenia wnioskodawczyni kosztami postępowania kasacyjnego;**
- 3. przyznaje adw. P.M. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Poznaniu kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł powiększoną o podatek od towarów i usług tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną wnioskodawczyni w postępowaniu kasacyjnym.**

[dr]

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności

w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do przytoczonych przesłanek, a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Wnioskodawczynie wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z powołaniem się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), które przedstawiła jako pytania: - „czy na gruncie normy art. 379 pkt 5 k.p.c., dla skutecznego postawienia zarzutu nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji, ze względu na niedoręczenie opinii biegłego stronie postępowania i zamknięcie rozprawy, konieczne jest zakwestionowanie przez tę stronę meritum niedoręczonej opinii w postępowaniu apelacyjnym?”; - „czy w sprawach o ubezwłasnowolnienie lub jego uchylenie na gruncie normy art. 379 pkt 5 k.p.c. w zw. z art. 554¹ § 1 k.p.c., gdy stronie nie została doręczona opinia uzupełniająca biegłego, która dotyczy dotychczas nieanalizowanego aspektu stanu zdrowia lub badań osoby ubezwłasnowolnionej i doszło do zamknięcia rozprawy, możliwe jest uznanie, że strona miała możliwość obrony swych praw?”.

Zgodnie z ustaloną linią orzecznictwa, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jako na przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga określenia problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni. Skarżący powinien to zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których ono powstało. Zagadnienie powinno być ponadto „istotne” z uwagi na wagę problemu interpretacyjnego, którego dotyczy dla systemu prawa.

Skarżąca nie przedstawiła argumentacji prawnej, która uzasadniałaby jej twierdzenie o występowaniu w sprawie istotnego zagadnienia prawnego. Uchybienie prawu procesowemu, w związku z którym skarżąca sformułowała tezę o możliwej nieważności postępowania ze względu na pozbawienie jej możliwości działania w postępowaniu, miało miejsce przed sądem pierwszej instancji. Zarzut w związku z uchybieniem stanowił również podstawę apelacji i został rozpoznany przez sąd drugiej instancji, który – rozważywszy okoliczności sprawy – stwierdził, że nedoręczenie wnioskodawczyni odpisu drugiej opinii uzupełniającej było uchybieniem, jednak nie prowadzącym w skutkach do pozbawienia jej możliwości obrony swych praw. Uchybienie to zostało wykryte jeszcze na etapie postępowania apelacyjnego, będącego ciągiem dalszym merytorycznego rozpoznawania sprawy. Postępowanie przed sądem drugiej instancji nie ma wyłącznie kontrolnego charakteru, a przeciwnie – powinno w nim dojść do usunięcia tych uchybień prawu procesowemu, które mogły istotnie wpłynąć na wynik sprawy. Skoro zatem wnioskodawczyni zapoznała się z nedoręczonym jej wcześniej opracowaniem biegłych zanim postępowanie w sprawie zakończyło się prawomocnie, to w postępowaniu apelacyjnym powinna była – poza wytknięciem uchybienia formalnego – zgłosić także ewentualne zarzuty przeciwko wynikom dowodu i wnioski zmierzające do wykazania ich zasadności. Profesjonalnie reprezentowana wnioskodawczyni nie przedstawiła żadnych zarzutów apelacyjnych, które podważałyby wnioski wynikające z opinii biegłych, chociaż w okolicznościach sprawy, w związku z nedoręczeniem opinii na wcześniejszym etapie, mogła je podnieść aż do zamknięcia rozprawy przed sądem drugiej instancji.

Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem Sądu Najwyższego przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie stanowi ewentualna nieważność postępowania przed sądem pierwszej instancji, a jedynie przed sądem drugiej instancji (np. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 maja 2009 r., II CSK 80/09). Zaniechanie powtórzenia dowodów czy uzupełnienia postępowania dowodowego przez sąd drugiej instancji nie jest okolicznością wskazującą na nieważność postępowania. W orzecznictwie przyjmuje się, że strona zostaje pozbawiona możliwości działania w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c. tylko w sytuacji, gdy doszło do

całkowitego pozbawienia jej możliwości obrony jej praw, a zatem wtedy, gdy znalazła się w takiej sytuacji, która uniemożliwia, a nie tylko utrudnia lub ograniczyła popieranie przed sądem dochodzonych żądań (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 28 października 1999 r., II UKN 174/00, OSNP 2001, nr 4, poz. 133 oraz z 25 lipca 2013 r., II CZ 19/13). Okoliczności, na które powołała się wnioskodawczyni w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwalają na przyjęcie, żeby do tego rodzaju uchybień doszło w postępowaniu przed sądem drugiej instancji w niniejszej sprawie.

Wnioskodawczyni powołała się również na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), mającą wynikać z naruszenia art. 386 § 2 k.p.c. w zw. z art. 378 § 1 k.p.c. i art. 379 pkt 5 k.p.c., czego dotyczy zarzut podniesiony w ramach podstawy kasacyjnej.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jako przesłanki jej przyjęcia do rozpoznania wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego i przeprowadzania wywodu zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. Uzasadnienie wniosku oparte na tej przesłance wymaga przedstawienia argumentacji prawnej zmierzającej do wykazania kwalifikowanego naruszenia powołanych w skardze przepisów prawa, możliwego do stwierdzenia bez merytorycznej analizy zaskarżonego orzeczenia oraz podstaw kasacyjnych (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z 5 października 2007 r., III CSK 216/07 i z 11 sierpnia 2011 r., IV CSK 163/11). Uzasadnienie wniosku nie może sprowadzać się do powtórzenia uzasadnienia podstaw kasacyjnych, jak również być sformułowane w sposób, który wymagałby oceny ich zasadności.

Uzasadnienie wniosku skarżącej nie odpowiada tym wymaganiom, gdyż stanowi w zasadzie powtórzenie zarzutu skargi. Wniosek nie zawiera argumentacji

wykazującej oczywisty charakter zarzuconych naruszeń prawa, które mogłoby ewentualnie świadczyć o oczywistej zasadności skargi. Zarzut skarżącej nie uwzględnia dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych lub stanowi wprost polemikę z nimi, chociaż ustawodawca wyłączył możliwość oparcia skargi na zarzutach dotyczących błędów w ustaleniach faktycznych lub ocenie dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.) i przyjął, że Sąd Najwyższy dokonanyymi ustaleniami byłby związany przy rozpoznawaniu sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Wbrew twierdzeniom skarżącej analiza pisemnych motywów postanowień Sądów *meriti* prowadzi do przekonania, że przeprowadziły one wyczerpujące postępowanie dowodowe. Sądy obu instancji dokonały obszernego i wszechstronnego wnioskowania z rezultatów badań przeprowadzonych przez biegłych psychiatrę i psychologa. Uznały, że w niniejszej sprawie brak jest podstaw do uchylenia ubezwłasnowolnienia całkowitego i orzeczenia o częściowym ubezwłasnowolnieniu.. Wnioskodawczyni, zmagająca się ze schizofrenią paranoidalną, nadal nie jest zdolna do samodzielnego kierowania swoim postępowaniem i prowadzenia swoich spraw we wszystkich aspektach życiowych. Ocena prawna dokonana przez sądy *meriti* jest właściwa.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oraz co do kosztów postępowania kasacyjnego na podstawie art. 102 k.p.c., orzeczono jak w postanowieniu.

O wynagrodzeniu należnym pełnomocnikowi reprezentującemu wnioskodawczynię z urzędu orzeczono stosownie do § 2 ust. 1, § 14 ust. 1 pkt 27 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2024 r. poz. 763).

[dr]

[SOP]

[SOP]